

Ramowy Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla Osób Stosujących Przemoc Domową

Lublin, 2025 r.

Spis treści:

Wstęp	3
I. Podstawy prawne programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	4
II. Podstawy teoretyczne programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	6
III. Cele programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	10
IV. Adresaci programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	11
V. Realizatorzy programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	12
VI. Obszary pracy z uczestnikami programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	14
VII. Zasady realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	15
VIII. Monitoring i ewaluacja programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	18
IX. Rezultaty programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	19
X. Finansowanie programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	20

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz.1673) nakłada na samorządy województwa obowiązek opracowania ramowego programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową. Standardy prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową określa Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U z 2023 r. poz. 1166).

Ramowy program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie stanowi część lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ściśle korelując z założeniami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030. Program ma na celu w szczególności powstrzymanie osób stosujących przemoc domową przed dalszym dopuszczaniem się jej oraz rozwijanie ich umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez używania przemocy, co stanowi art. 4 ust. 4 przytoczonej wyżej ustawy. Program ma charakter uniwersalny i stanowi wytyczne dla lokalnych samorządów, uwzględniając priorytety z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Działania wskazane w programie określone są w sposób ramowy, aby autorzy programów na szczeblu powiatowym mogli tworzyć skuteczne programy, które spełniają standardy wyznaczone przez ustawodawcę.

I. Podstawy prawne programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Rozdział drugi Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze polityczne.

Zasady te odnajdujemy w aktach prawnych wskazanych poniżej, stanowiących podstawę ramowego programu:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2024 r. poz. 1673);
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. 2023 r. poz. 1166);
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. 2023 r. poz. 1164);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
5. Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232);
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

Sankcje, które przewiduje Kodeks karny dla osób stosujących przemoc zapisane są w artykułach:

- Art. 207 kk – znęcanie się,
- Art. 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu,
- Art. 157 kk – średni i lekki uszczerbek na zdrowiu,

- Art. 190 kk – stosowanie gróźb karalnych,
- Art. 191 kk – zmuszanie do określonego zachowania oraz utrudnianie korzystania z lokalu mieszkalnego,
- Art. 197 kk – zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnych.

Sankcje karne, które przewiduje Kodeks karny dla osób stosujących przemoc domową odnoszą się do odpowiedzialności za popełniony czyn. Celem ustawodawcy, poza ukaraniem, jest korekta zachowań przemocowych, aby osoba stosująca przemoc mogła wnieść konstruktywne zmiany do swojego życia. W związku z tym niezbędna jest edukacja oraz korygowanie zachowań.

II. Podstawy teoretyczne programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Przemoc domowa to sposób bycia w relacji – wyuczony we wcześniejszych relacjach ze znaczącymi osobami, wytrenowany w toku życia osobniczego, wzmocniony wpływami kulturowymi i społecznymi. Jego źródła u przeważającej większości osób znajdują się w doświadczeniach, dużo rzadziej w zaburzeniach zdrowia psychicznego.

Przemoc stanowi dla osoby ją stosującej źródło wzmocnień, daje jej poczucie posiadania władzy i przewagi nad innymi ludźmi. Inni ludzie, ze względu na doznawaną przemoc, podporządkowują się żądaniom osoby stosującej przemoc, starają się spełniać jej oczekiwania. W związku z tym przemoc przynosi osobie ją stosującej nagrody w postaci sprawowania władzy i kontroli, całkowitego podporządkowania osób doznających przemocy.¹

Taki sposób postępowania stwarza osobie stosującej przemoc sytuacyjne złudzenie własnej mocy, a strach osoby doznającej przemocy daje jej poczucie kontroli nad sytuacją i drugą osobą. Uzyskiwanie takiej przemocowej kontroli na ogół wynika z nieumiejętności osoby stosującej przemoc zbudowania poczucia własnej ważności i znaczenia w niekontrolujący sposób — sięga ona zatem po jego substytut, czyli budzenie lęku.²

Osoby stosujące przemoc odczuwają lęk i poczucie winy (np. przed popełnieniem czynu zabronionego przez prawo) z powodu swojego przemocowego zachowania, stąd w ich postępowaniu manipulacja. By zredukować doznawany lęk i poczucie winy, wyeliminować wyrzuty sumienia włączają mechanizmy obronne: używają strategii tłumaczących – najpierw sobie, a później również otoczeniu – stosowaną przez siebie przemoc.³

Celem działania tych mechanizmów jest ochrona przed złym samopoczuciem. Jednak stałe ich stosowanie odcina osobę stosującą przemoc od rzeczywistości (*j.w.*).

- **Zaprzeczanie przemocy:** osoba stosująca przemoc zaprzecza, że stosuje przemoc. Charakterystyczne jest tu twierdzenie, że osoba doznająca przemocy wymyśliła historię przemocy, po to by ukarać osobę stosującą przemoc, zniszczyć, pogrążyć. Osoba stosująca przemoc potrafi też zaprzeczać, że to ona dominuje w relacji. Wskazuje, że to ona jest podporządkowana, że nie pamięta historii przemocy;

¹ Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005.

² Jerzy Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009.

³ Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy...*

- **Zaprzeczanie odpowiedzialności:** jeżeli osoba stosująca przemoc jednak przyzna się do popełnionych czynów, zwykle tłumaczy je jako skutek działania innych czynników np. stosowania używek: alkoholu, narkotyków. Może też obwiniać osobę doznającą przemocy, twierdząc, że przemoc była prowokacją z jej strony. Może też twierdzić że utraciła kontrolę nad emocjami, o czym mogą świadczyć stwierdzenia w wypowiedziach typu: „uderzyłem/am, ale tylko dlatego, że byłem/am pijany/a” lub „gdyby się nie odzywał/a, nie denerwował/a mnie to ja bym się nie zdenerwował/a i nie uderzył/a”;
- **Zaprzeczanie częstotliwości, intensywności:** polega na minimalizowaniu swojego agresywnego zachowania. Osoba stosująca przemoc okłamuje otoczenie, siebie, partnera, poprzez pomniejszanie powagi sytuacji. Możemy to uchwycić w stwierdzeniach typu: „nie biłem/am aż tak często jak mówi” lub „nie uderzałem/am tak mocno jak opowiada”. Osoba stosująca przemoc może też twierdzić, że działanie przemocowe nie było intencjonalne, a opowieści osoby pokrzywdzonej są przesadzone;
- **Zaprzeczanie konsekwencjom:** osoba stosująca przemoc pomniejsza lub odmawia zobaczenia efektów swojego zachowania, nie chce widzieć zadanych ran, odmawia konfrontacji z osobą doznającą przemocy. Zaprzecza informacjom na temat tego, że jej działania wywołują lub wzmagają lęk u dzieci i innych członków rodziny. Zachowanie takie prowadzi do wzrostu niechęci do osoby doznającej przemocy, wzmacnia agresję osoby stosującej przemoc i zwiększa zależność osoby krzywdzonej od tej osoby.

Istotne jest, by w oddziaływaniach wobec osób stosujących przemoc domową skupiać się nie tylko na perspektywie moralnej i prawnej, które pociągają za sobą działania interwencyjne i sankcjonujące, ale włączyć również perspektywę psychologiczną (skupiającą się na mechanizmach przemocy, interakcji pomiędzy osobami doświadczającymi przemocy) i społeczną (zwracającą uwagę na siłę tkwiącą w obyczajach i postawach społecznych, które sprzyjają i utrwalają występowanie przemocy domowej).

Zmiana zachowań osób stosujących przemoc domową jest podstawą trwałej zmiany w bliskich relacjach i systemach rodzinnych. Sama sankcja karna, administracyjna nie sprzyja zmianie dotychczasowego schematu postępowania – możliwe staje się to w warunkach oferowanych m.in. przez program psychologiczno-terapeutyczny.

To również odpowiedź na potrzeby osób doświadczających przemocy domowej – oczekują one bowiem zmiany zachowań osób stosujących wobec nich przemoc.

Przemoc domowa ma wpływ na każdy z elementów systemu rodzinnego. Długofalowe skutki przemocy pozostają w psychice osoby doznającej przemocy, świadków, jak również osoby stosującej przemoc. Stwierdzenie, że przemoc rodzi przemoc jest prawdziwe jeśli uświadomimy sobie, że prawie wszystkie osoby stosujące przemoc

w dzieciństwie i/lub młodości były osobami doświadczającymi przemocy (bicia, zaniedbywania, molestowania itp.). To potwierdza tezę o międzypokoleniowej transmisji stosowania przemocy, ale również jej podlegania. Stąd tak istotne jest żeby oddziaływanie na stosujących przemoc koncentrowały się na nabywaniu przez nich umiejętności radzenia sobie z emocjami, dotyczącymi zarówno aktualnej sytuacji, ale także związanej w przeżytych doświadczeniach.

Czynniki związane z decyzją o stosowaniu przemocy domowej

Czynniki związane z podjęciem przez osobę stosującą przemoc domową decyzji o pozycjonowaniu się wobec osób, z którymi pozostaje w bliskich relacjach, opartym na władzy, dominacji i kontroli, należy rozpatrywać wieloaspektowo. Łączy się tu wpływ czynników psychologicznych, biologicznych, socjologicznych. Mając powyższe na uwadze, możemy stwierdzić że występowanie przemocy pozostaje w związku z:

- obowiązującymi normami kulturowymi i społecznymi. Chodzi tu m.in. o przekonanie o prawie do dominacji (zarówno rodziców nad dzieckiem, jak i mężczyzn nad kobietami), społeczne przyzwolenie na bicie dzieci, hierarchiczny i autorytarny model rodziny, silne normy dotyczące prawa do prywatności, stereotypowe wzorce męskości i kobiecości;
- nadużywaniem alkoholu, w tym picie ryzykowne, uzależnienie do alkoholu. Potocznie uważa się że alkohol „wywołuje” agresję i przemoc. Jest to pozorna zależność, ponieważ alkohol łączy się ze zjawiskiem przemocy w sposób pośredni. Chodzi tu o to, że alkohol osłabia mechanizmy kontroli zachowania i tym samym toruje drogę przemocy. Zaburzona ocena sytuacji powoduje błędną interpretację zachowania innych osób i dlatego staje się często przyczyną do reagowania złością i gniewem. Efektem mogą być konflikty z prawem, utrata pracy, kłopoty małżeńskie;
- podeszłym wiekiem. W rodzinach z „historią przemocową” wzrasta ryzyko występowania przemocy wobec osób starszych. Czynniki sprzyjające występowaniu przemocy to: wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania, fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, złe warunki socjalno-ekonomiczne;
- niepełnosprawnością. Jest to czynnik ryzyka, ponieważ osoba stosująca przemoc ma ewidentną przewagę nad osobą z niepełnosprawnością, a osoby te są często zdane na opiekę rodziny;
- sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Zła sytuacja ekonomiczna wywołuje stres, frustrację co może być istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy. Możemy tu wskazać takie problemy jak bezrobocie, kłopoty finansowe, mieszkaniowe, zdrowotne;

- dziedziczeniem społecznym wzorca przemocy. Dzieci, które wychowują się w rodzinach przemocowych, w których krzywdzi się bliskich mają częściej tendencję do stosowania bądź podlegania przemocy w życiu dorosłym. Dziecko, które przyswaja sobie przemocowe zachowania dorosłych, uczy się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów;
- predyspozycjami osobowościowymi. Wśród wielu czynników związanych z osobowością można wymienić brak lub osłabioną kontrolę impulsów. Może się to objawiać nieumiejętnością radzenia sobie z napięciem, złością i niekontrolowaniem agresji;
- zaburzeniami psychicznymi wywołanymi stanem chorobowym bądź doświadczeniami kryzysu psychicznego. Problemy psychiczne mogą być przyczyną występowania zachowań antyspołecznych, jednak stosowanie przemocy domowej nie jest kwalifikowane jako zaburzenie zdrowia psychicznego.

III. Cele programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Celem głównym programu jest wsparcie osób stosujących przemoc domową w zmianie zachowań przemocowych na zachowania partnerskie poprzez udostępnienie im możliwości korzystania z form wsparcia o charakterze psychologicznym i terapeutycznym.

Kierunki pracy z uczestnikami programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową:

- 1) wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania przez analizę przyczyn postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań;
- 2) zdobycie lub poszerzenie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych;
- 3) nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów bez użycia przemocy;
- 4) nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych, w tym: asertywności, empatii, rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych, w tym radzenia sobie ze stresem, lękiem i złością;
- 5) poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych;
- 6) nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy;
- 7) rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych i partnerskich;
- 8) pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne i sposobów jej przeciwdziałania;
- 9) diagnozowanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu;
- 10) wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

IV. Adresaci programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

- Osoby stosujące przemoc domową skierowane do programu przez zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).
- Osoby stosujące przemoc domową skierowane do programu przez inne podmioty niż w/w (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).
- Osoby stosujące przemoc domową, które do programu zgłaszają się z własnej inicjatywy (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).

V. Realizatorzy programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazuje że opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań zleconych z administracji rządowej realizowanych przez powiat.

Samorząd powiatowy zapewnia stronę organizacyjną oraz merytoryczną (realizatorów posiadających odpowiednie kwalifikacje).

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy, powinny być one prowadzone przez osoby, które:

- posiadają wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
- posiadają tytuł zawodowy magistra na kierunku: psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji lub
- są terapeutami lub psychoterapeutami,
- posiadają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

Zajęcia mogą być prowadzone przez jednego trenera (zwłaszcza w formule zajęć indywidualnych), jednak zaleca się, aby zajęcia były prowadzone przez dwóch trenerów: kobietę i mężczyznę (zwłaszcza w formule zajęć grupowych i w sytuacji, gdy uczestnikami programu są osoby stosujące przemoc domową, które pozycjonują się w ten sposób wobec osób bliskich ze względu na płeć – dzięki temu relacja między nimi stanie się modelem komunikacji partnerskiej ważnym w procesie zmiany zachowania).

Ponadto zaleca się, by osoby prowadzące oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne miały możliwość korzystania z superwizji, co będzie sprzyjało należytej i merytorycznej realizacji zadania oraz pomoże przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu.

VI. Obszary pracy z uczestnikami programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową

Pogłębienie wglądu w następujących obszarach:

- Specyfika przemocy domowej, w tym cechy, rodzaje, mechanizmy (psychoedukacja);
- Wpływ stosowania przemocy na sferę poznawczą, emocjonalną i behawioralną osób uwikłanych w przemoc domową (osób stosujących przemoc, osób doświadczających przemocy, świadków): dorosłych oraz dzieci;
- Przekonania sprzyjające stosowaniu przemocy domowej versus przekonania sprzyjające partnerskim relacjom;
- Komunikacja oparta na partnerstwie (w tym partnerskie angażowanie się w sytuacje kontrowersyjne, jak spory, kłótnie);
- Odpowiedzialność za własne reakcje versus mechanizmy obronne (zaprzeczanie, minimalizowanie, obwinianie itp.);
- Własne funkcjonowanie, m.in.: uczucia, potrzeby, strategie realizacji potrzeb, wartości, obraz siebie, obraz innych, obraz siebie wśród innych, funkcja stosowanej przemocy;
- Dbanie o higienę psychiczną.
- Czynniki wzmacniające proces zmiany, m.in. motywacja, poczucie celu i sensu, poczucie własnej wartości, osobiste zasoby.

VII. Zasady realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

1. Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc domową jest jednym z elementów systemowego podejścia do zadania zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. Oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne powinny współgrać z pozostałymi elementami systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową – zwane dalej Programami, powinny stanowić część systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie każdego powiatu lub gminy oraz uzupełniać różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec osób stosujących przemoc.
3. Programy powinny być kompleksowe, co oznacza uwzględnienie działań psychologicznych i terapeutycznych ukierunkowanych na zmianę zachowań i przekonań u osób stosujących przemoc. Osoby stosujące przemoc powinny w wyniku tych oddziaływań mieć możliwość przeformułowania swoich przekonań oraz nabycia wiedzy i umiejętności, które zmniejszą ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększą ich zdolność do samokontroli przemocowych zachowań i do konstruktywnego współżycia w bliskich relacjach.
4. Formy organizacji i realizacji oraz zawartość Programów powinny przyjmować jako najwyższy priorytet zasadę ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób doznających przemocy.
5. Programów psychologiczno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc domową nie należy prowadzić w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, a jeżeli nie jest to możliwe, to należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej.
6. Realizatorzy programu o charakterze grupowym powinni tworzyć grupy z uwzględnieniem podobieństwa doświadczeń uczestników (oddzielne grupy dla mężczyzn stosujących przemoc wobec kobiet, oddzielne grupy dla kobiet stosujących przemoc wobec mężczyzn, oddzielne grupy dla rodziców stosujących przemoc wobec dzieci, oddzielne grupy dla dorosłych dzieci stosujących przemoc wobec rodziców itp.). Realizatorzy Programów powinni uwzględniać specyfikę grupy, z którą pracują, dostosować Program do potrzeb osób uczestniczących, uwzględniając jednocześnie diagnozę społeczną zjawiska przemocy domowej na obszarze, w którym Program jest realizowany.
7. Opracowany i przyjęty do realizacji program psychologiczno-terapeutyczny powinien zostać udokumentowany na piśmie. Proponuje się, aby realizatorzy programów psychologiczno-terapeutycznych uwzględniali przy opracowywaniu programu

psychologiczno-terapeutycznego rekomendacje wynikające z opracowań opartych na badaniach naukowych.

8. Zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej (a także inne podmioty kierujące uczestników do programu) skierowanie osoby do udziału w programie powinien poprzedzić szczegółową i rzetelną analizą:
 - a) możliwości udziału tej osoby w programie o charakterze grupowym versus w programie o charakterze indywidualnym (ze względu na jej funkcjonowanie psychiczne i dbałość o prawidłowy przebieg procesu grupowego, co zwrótnie będzie sprzyjało uczeniu się uczestników programu zmiany zachowań);
 - b) możliwości udziału tej osoby w programie w tym momencie jej życia i/lub w tym momencie toczących się procedur (m.in. wziąć pod uwagę aktualną kondycję psychiczną potencjalnego uczestnika i ewentualną konieczność w pierwszej kolejności ustabilizowania jej innymi oddziaływaniami, np. medycznymi);
 - c) faktycznej realizacji programu w powiecie, a co za tym idzie faktycznej możliwości udziału osoby kierowanej w programie (jej udział w programie w innym powiecie zawsze jest obwarowany niepewnością ze względu na ograniczone możliwości organizacyjne innego powiatu).
9. Zakwalifikowanie do programu powinno kończyć się zawarciem kontraktu, w którym uczestnik zaakceptuje i potwierdzi podpisem zasady udziału w programie. Za uczestnika programu może być uznana osoba, która pozytywnie przejdzie kwalifikację zawrze kontrakt oraz rozpocznie zajęcia programowe.
10. Program powinien określać warunki jakie musi spełnić jego uczestnik, aby go ukończyć. W związku z tym w warunkach należy uwzględniać co najmniej liczbowy bądź procentowy obowiązkowy poziom obecności na zajęciach niezbędny do ukończenia programu. W programie należy opisać okoliczności, które mogą spowodować wykluczenie osoby z uczestnictwa w programie.
11. Osoby, u których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia – nie mogą brać udziału w programie, jeżeli nie zakończyły programu psychoterapii uzależnień.
12. Obszary treściowe programu mogą być realizowane zarówno w formie indywidualnej, jak i w formie grupowej, w tym również w obydwu formach w trakcie trwania jednego programu, w regularnych odstępach czasu (najlepiej co tydzień, maksymalnie co 2 tygodnie), z zastosowaniem takiej różnorodności metod i narzędzi, która zwiększa użyteczność udziału w programie poszczególnych jego uczestników.

13. Czas trwania programu powinien być zależny od przyjętych form zajęć oraz metod i narzędzi pracy, jednak rekomenduje się, aby nie był krótszy niż 12 godzin przypadających na 1 uczestnika. W zależności od potrzeb liczba godzin trwania programu może zostać zwiększona.
14. Zajęcia wchodzące w skład programu o charakterze grupowym powinny być prowadzone w małych grupach, których wielkość pozwoli na sprawne ich realizowanie oraz umożliwi wykonywanie w trakcie programu ćwiczeń praktycznych mających na celu zmianę zachowań i postaw związanych z przemocą oraz rozwijających umiejętność samokontroli i konstruktywnego współżycia u uczestników oddziaływań.
15. Przebieg zajęć powinien być udokumentowany – w sposób adekwatny do celu programu, rozliczalności udziału w nim poszczególnych uczestników, z uwzględnieniem tajemnicy zawodowej osób prowadzących zajęcia w programie.
16. Program powinien określać warunki jakie musi spełnić jego uczestnik, aby go ukończyć. W związku z tym w warunkach należy uwzględniać co najmniej liczbowy bądź procentowy obowiązkowy poziom obecności na zajęciach niezbędny do ukończenia programu. W programie należy opisać okoliczności, które mogą spowodować wykluczenie osoby z uczestnictwa w oddziaływaniach.
17. Uczestnicy programu w ramach jasno określonych zasad powinny zawrzeć kontrakt, w którym zaakceptują reguły uczestnictwa w programie (w szczególności: warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu), zobowiązać się do niestosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego.
18. Proponuje się, aby po zakończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego uczestnicy programu do 3 lat pozostawali w kontakcie (np. telefonicznym, umówienie się na rozmowę indywidualną) z terapeutą/psychologiem realizującym z nimi program i przedstawiali efekty pracy nad sobą, zmiany zachowań, itp. Formy kontaktu z terapeutą/psychologiem powinny być ustalone i opisane w kontrakcie. W ramach prowadzonego monitoringu zachowań uczestnika zaleca się aby uzyskane informacje od byłego uczestnika programu zostały odnotowane.
19. Realizatorzy Programów powinni kierować się zasadą poufności i ochrony danych osobowych. Uzyskiwanie informacji od uczestników programu dotyczących ich życia osobistego powinno być objęte ochroną z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnianie czynów zabronionych przez prawo.

VIII. Monitoring i ewaluacja programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Przebieg i efekty Programów psychologiczno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być objęte działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, prowadzonymi przez powiat lub podmioty, którym powiat zlecił realizację prowadzenia programów, a wyniki tych działań powinny być wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych.

W tym celu rekomenduje się aby Programy zawierały opis systemu umożliwiającego monitorowanie zachowania związanego z przemocą domową u osób uczestniczących w Programie, w trakcie trwania Programu i po jego zakończeniu.

Monitoring powinien zawierać dane: podmiotów realizujących program, liczbę osób przystępujących do uczestnictwa w programach oraz liczbę osób, które ukończyły programy, liczbę osób, które powróciły do stosowania przemocy po zakończeniu udziału w programach.

Badanie skuteczności programów powinno być prowadzone przez okres 3 lat po ukończeniu Programu.

Rekomenduje się, aby realizatorzy Programów utrzymywali kontakt z osobami pokrzywdzonymi przez uczestników niniejszych Programów. Formy tego kontaktu powinny chronić bezpieczeństwo osób doznających przemocy i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników Programu wobec członków swej rodziny.

Monitoring powinien być prowadzony w sposób systematyczny. Program powinien zawierać procedury postępowania na wypadek powrotu osób stosujących przemoc do stosowania zachowań przemocowych.

IX. Rezultaty programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Zmniejszenie skali zachowań przemocowych z jednoczesnym zwiększeniem skali zachowań partnerskich u uczestników programów, a co za tym idzie zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków ich rodzin / osób pozostających z nimi w bliskich relacjach.

X. Finansowanie programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową

Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, finansowane jest przede wszystkim z budżetu państwa.

W celu zwiększenia efektywności programu rekomenduje się również pozyskiwanie środków finansowych z programów osłonowych bądź innych źródeł (GKRPA, środki z Unii Europejskiej itp.).